

Sommarnatten på duken: hur Midsommardans blev till

Berättelse

Ett ljus som inte ville stanna

Sommaren 1897 kunde man se en man stå ute i den ljusa kvällen i Mora med en duk framför sig och penslar i handen. Mannen var Anders Zorn, vid det här laget en av världens mest hyllade konstnärer, och han hade satt upp ett mål som var långt svårare än det kanske först verkade. Han ville måla en stor tavla om midsommar – men inte i vanligt dagsljus. I stället ville han fånga det säregna ljus som bara finns i en nordisk sommarnatt, det ögonblick då solen redan har sjunkit men himlen ändå dröjer kvar i ett mjukt, blåaktigt sken.

Det var ett vågat beslut. Det rätta ljuset varade nämligen bara en kort stund varje kväll. Så fort solen hade gått ner hade Anders några få timmar på sig, men snart förändrades färgerna och stämningen var borta. Att måla en hel tavla under en enda sådan kväll var omöjligt. Därför fick han i stället gå ut gång på gång, kväll efter kväll, under juni och en bit in i juli. Bit för bit, kväll för kväll, växte bilden fram på duken.

Paret som dansar

Det Anders målade var ett par som dansar framför ett rött trähus. Mannen och kvinnan bär Dalarnas folkdräkter, och rörelserna är så levande att man nästan tycker sig höra musiken. En bit längre bort i bilden reser sig en hög midsommarstång mot himlen. Men här gjorde Anders något oväntat: han ställde inte stången i centrum, som man kanske hade väntat sig av en midsommarbild. För honom var det inte själva firandet eller traditionen som var det viktigaste, utan något svårare att fånga – dansen, värmen, doften av en sommarnatt och framför allt ljuset som låg över alltsammans. Han ville att den som betraktade tavlan inte bara skulle se en midsommarfest, utan känna stämningen i den.

En idé från en resa

Tanken på motivet hade fötts redan året innan. Anders hade gett sig ut på en resa tillsammans med prins Eugen, som själv var en skicklig landskapsmålare och en stor beundrare av den svenska naturen. När de stannade till i en by i trakten samlades folk och började dansa, och stämningen blev så stark att prinsen genast uppmanade Anders att måla just det. Det dröjde dock till nästa sommar innan Anders verkligen gav sig i kast med den svåra uppgiften. När han väl gjorde det, lade han hela sin kunskap och hela sitt tålamod i arbetet.

Den världsberömda mannen och hembygden

Det säger något om Anders Zorn att han valde just detta motiv. Han hade nyligen flyttat tillbaka till Mora efter många år utomlands, där han hade rest mellan länder och städer och målat rika, mäktiga och berömda människor. Hans namn var känt i flera världsdelar. Ändå var det inte en furste eller en

president han nu satte all sin skicklighet på, utan ett vanligt dansande par i sommarnatten – ett enkelt, äkta ögonblick ur den hembygd han älskade. På sätt och vis möts två sidor av Anders i den här tavlan: den världsvane mästaren och dalmasen som aldrig riktigt lämnade Mora i sitt hjärta.

Ett verk som blev en symbol

Resultatet av alla dessa kvällar blev tavlan *Midsommardans*. Den kom att räknas som ett av Anders Zorns allra finaste verk och med tiden som en av Sveriges nationalskatter. År 1903 fick Nationalmuseum i Stockholm tavlan i gåva, och där hänger den fortfarande. För många människor har den blivit mer än en målning. Den har blivit själva bilden av hur en svensk midsommar ser ut och känns: det ljusa nattljuset, de fina dräkterna, dansen som tycks fortsätta tills solen kommer tillbaka.

Bakom detta lugna, drömlika intryck ligger något som lätt glöms bort: ett envist, tålmodigt arbete. En berömd konstnär som gång på gång gick ut i kvällen för att jaga ett ljus som inte ville stanna, tills han till sist hade fångat det på duken.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
hyllad	mycket beundrad och uppskattad
säregen	speciell och ovanlig
ett sken	ett ljus, ofta svagt och mjukt
vågad	djärv, som innebär en risk
vara (varade)	här: hålla på under en viss tid
en folkdräkt	traditionella kläder från en viss bygd
en betraktare	en person som tittar på något
en stämning	känslan i en stund eller på en plats
en furste	en kunglig person, till exempel en prins
ge sig i kast med	börja arbeta med en svår uppgift
en hembygd	trakten där man hör hemma
världsvan	van vid att röra sig i världen och bland fina människor
en dalmas	en man från Dalarna
en nationalskatt	något mycket värdefullt för ett helt land
envis	som inte ger upp

Läsförståelsefrågor

1. Vilket svårt mål satte Anders upp sommaren 1897?
 1. Att måla en tavla snabbare än någon annan
 2. Att fånga det speciella ljuset i en nordisk sommarnatt
 3. Att måla en amerikansk president
2. Varför kunde Anders inte måla färdigt tavlan under en enda kväll?
 1. Han var ofta sjuk
 2. Det rätta ljuset varade bara en kort stund efter solnedgången
 3. Han hade för få penslar
3. Hur löste han problemet med den korta tiden?
 1. Han gick ut och målade kväll efter kväll under flera veckor
 2. Han målade resten i dagsljus
 3. Han lät en lärling måla klart
4. Vad valde Anders att INTE göra i bilden?
 1. Han målade inget rött hus
 2. Han satte inte midsommarstången i centrum
 3. Han målade inga människor
5. Vad var det Anders framför allt ville att betraktaren skulle uppleva?
 1. Stämningen, dansen och ljuset i sommarnatten
 2. Hur stor midsommarstången var
 3. Hur många människor som var på festen
6. Hur föddes idén till motivet?
 1. Anders såg en tavla av en annan konstnär
 2. Prins Eugen uppmanade honom efter att de sett folk dansa på en resa
 3. Hans fru Emma bad honom måla midsommar
7. Vad menar texten med att "två sidor av Anders möts" i tavlan?
 1. Att han målade både dag och natt
 2. Att den världsvane mästaren och den hembygdskäre dalmasen syns i samma verk
 3. Att han använde två olika sorters färg
8. Stämmer påståendena med texten? Svara *ja*, *nej* eller *det står inte i texten*.
 1. Anders hade nyligen flyttat hem till Mora efter år utomlands.
 2. Anders målade tavlan färdig på en enda sommarkväll.

3. Nationalmuseum fick tavlan i gåva 1903.
4. Prins Eugen hjälpte Anders att måla själva tavlan.
9. Texten avslutas med att en berömd konstnär "jagade ett ljus som inte ville stanna". Vad vill texten säga med den bilden? (inferens)
10. Varför tror du att Anders, som var berömd för att måla rika och mäktiga människor, valde att lägga så mycket möda på ett vanligt dansande par? (inferens)
11. Beskriv med egna ord, steg för steg, hur Anders bar sig åt för att måla *Midsommardans*. (Öppen fråga)

Facit

1. 1. Att fånga det speciella ljuset i en nordisk sommarnatt
2. 1. Det rätta ljuset varade bara en kort stund efter solnedgången
3. 1. Han gick ut och målade kväll efter kväll under flera veckor
4. 1. Han satte inte midsommarstången i centrum
5. 1. Stämningen, dansen och ljuset i sommarnatten
6. 1. Prins Eugen uppmanade honom efter att de sett folk dansa på en resa
7. 1. Att den världsvane mästaren och den hembygdskäre dalmasen syns i samma verk
8. 1. ja b) nej (han målade kväll efter kväll under flera veckor) c) ja d) det står inte i texten
9. Exempel på svar: Att skapandet krävde tålamod och hårt arbete. Ljuset gick inte att styra, så Anders fick återkomma gång på gång och kämpa för att till sist fånga det på duken. Den vackra tavlan döljer ett envist slit.
10. Exempel på svar: Han älskade sin hembygd och tyckte att de enkla, äkta ögonblicken var lika mycket värda som berömda personer. Kanske ville han visa att skönhet och konst finns även i det vanliga livet i Dalarna.
11. Exempel på svar: Han ville måla sommarnattens ljus, så han målade bara på kvällarna efter solnedgången. Eftersom ljuset bara fanns en kort stund målade han lite i taget, kväll efter kväll, under juni och en del av juli. Han målade ett dansande par i folkdräkt framför ett rött hus och lät midsommarstången stå vid sidan, för att dansen och ljuset skulle vara det viktiga.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten är en litterär närbild av hur ett känt verk blev till och är tänkt att komplettera den biografiska texten, inte upprepa den. Texten är skriven i preteritum. Tema: skaparkraft, tålamod och kärlek till hembygden, samt hur ett enkelt motiv kan bli en nationell symbol. Frågorna 9–10 kräver inferens och passar väl för par- eller helklassdiskussion. Knyt gärna an till spänningen mellan den världsberömda mästaren och den hembygdskäre dalmasen, vilket binder ihop denna scen med den biografiska texten.

Diskussionsfrågor

- Bakom den vackra tavlan låg ett tålmodigt, envist arbete. Vad i ditt eget liv har krävt tålamod innan det blev bra?
- Anders var berömd ute i världen men valde att måla sin egen hembygd. Vad betyder den plats du kommer ifrån för dig i dag?
- *Midsommardans* har blivit en symbol för svensk midsommar. Vilken bild, sång eller maträtt skulle du säga är en symbol för en högtid i ditt hemland? Berätta.
- Anders ville att betraktaren skulle känna en stämning, inte bara se en fest. Kan en bild verkligen få oss att känna något? Diskutera.
- **Skriv (6 meningar):** Beskriv en kväll eller en plats som du gärna skulle vilja måla eller fotografera. Hur ser ljuset ut, vad händer där, och varför betyder den något för dig?

Källor och faktagranskning

- Anders Zorn – Wikipedia (svenska): https://sv.wikipedia.org/wiki/Anders_Zorn
- Anders Zorn – Wikipedia (engelska): https://en.wikipedia.org/wiki/Anders_Zorn
- Anders Zorn | Britannica: <https://www.britannica.com/biography/Anders-Zorn>
- Zornsamlingarna (Zornmuseet, Mora): <https://zorn.se/om-oss/anders-zorn/>
- Anders Zorn – Mora kommun: <https://morakommun.se/uppleva-och-gora/kultur-och-sevardheter/upptack-moras-walk-of-fame/anders-zorn.html>

Faktagranskad i juni 2026. Nyckelfakta: Anders Zorn föddes 18 februari 1860 i Utmeland nära Mora i Dalarna och dog 22 augusti 1920 i Mora (på Mora lasarett). Han gifte sig 1885 med Emma Lamm. Han var målare, etsare, akvarellist och skulptör, känd för Dalamotiv, nakenstudier (badande kvinnor) och porträtt. Han målade tre amerikanska presidenter: Grover Cleveland, William Howard Taft och Theodore Roosevelt. Hemmet Zorngården och Zornmuseet finns i Mora. Den så kallade Zornpaletten bestod av blyvitt, gul ockra, vermillion (rött) och svart. Osäkerheter: dödsorsaken anges i källorna oftast som blodförgiftning (sepsis); engelska Wikipedia anger felaktigt Stockholm som dödsort, medan svenska källor (Mora kommun, Zornsamlingarna) anger Mora.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.